

Shehecheyanu LaZeman HaTekhelet
Mois Navon - 5769

Q: Should I say Shehecheyanu the first time wearing tekhelet?

A: It should be said if one put the strings on a new talit, or if one simultaneously has another reason to say Shehecheyanu.

There are two primary sources in which the discussion of saying Shehecheyanu on mitzvot: *kisui hadam* (Yoreh Deah 28:2) and wearing talit (Oreh Hayim 22:1).

On *kisui hadam*, the Rama (YD 28:2) states that one should say Shehecheyanu the first time he performs shehita. The Shach (s.k. 5) quotes the Tosafot who explains that Shehecheyanu is not said on talit or tefillin because the bracha is only said on simha (and apparently fulfilling these mitzvot for the first time does not qualify as the appropriate "simha"). The Shach then brings the Ran who explains Shehecheyanu is not said on these things because they that don't come up from time to time [apparently this expression "*mizman l'zman*" refers to fixed recurrences like, for example, holidays; the Shach brings the example of a Cohen who brings a mincha twice a year]. The Shach also brings the Rokeach who quotes a view that anything done for the first time requires the blessing Shehecheyanu, however the Shach shows that this only applies to mitzvot which come up on a regular time schedule - "*mizman l'zman*".

In his discussion of Shehecheyanu on wearing a talit, the Beit Yosef (OH 22) quotes the Rambam who teaches that one does say Shehecheyanu on various mitzvot including talit and tefillin at the time of making the object or when one uses them for the first time. The Tur does not bring this rule, but rather rules that one say Shehecheyanu only on a talit because, explains the Beit Yosef, it is a new garment (and not for the tzitzit/mitzvah); and so wrote the Baal HaTur, and so poskins the Shulchan Aruch (OH 22:1) – against the Rambam.

The Taz (OH 22:1) takes issue with the Shulchan Aruch and states that in fact one should say Shehecheyanu the first time one does any mitzvah like tzitzit or tefillin. And on the psak of the Rama (YD 28:2) to say Shehecheyanu on the first time one does *shehita*, the Gra (YD 28:4) comments that this ruling of the Rama applies for one to say Shehecheyanu the first time he does any mitzvah, "like tzitzit".¹

The Biur Halacha (OH 22, s.v. kanah) explains that indeed many achronim actually poskin like the Rambam that one should say Shehecheyanu on tzitzit or tefillin. However, explains the Biur Halacha, the Gra understood the Rambam to poskin as such only if the individual MADE the mitzvah object himself, but if he bought them, he cannot say Shehecheyanu other than for a new garment. And so too is the psak of the Gra himself.

¹ The Hatam Sofer (OH 55) wrote that for people with the custom to say shehiyanu the first time they do a mitzvah in their life, one need not protest when they say the bracha. However others (like Birkei Yosef siman 200) wrote that one should protest against anyone who says the shehiyanu in these cases.

The Biur Halacha goes on to suggest that since there are opinions on both sides of the issue one should try to obligate himself to say Shehecheyanu for some other reason [e.g., new fruit] and then have in mind the new mitzvah.

And so it seems that when one wears tekhelet for the first time in his life, (even if one "made" them for himself), one should try to do so in conjunction with doing something that obligates saying Shehecheyanu. Ideally, the most appropriate method would be to put tekhelet on a new talit gadol (note that a talit katan does not qualify as a garment for Shehecheyanu). If this proves to be too expensive, one could reduce the cost by using Rambam-7 or Raavad-Mekutzar which are half the price of the regular string set.

Sources:

שו"ע יו"ד כח:ב

חייב לברך קודם שיכסה : אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי דם בעפר. הגה : מי ששחט פעם הראשון, מברך שהחיינו על הכיסוי אבל לא על השחיטה, דמזיק לבריה (במנהגים ישנים בשם רבי ידידיה משפירא).

ש"ך יורה דעה סימן כח ס"ק ה

מברך שהחיינו כו' - ז"ל הגהת מנהגים שהביא בד"מ דכסוי הוי מצוה כדאמרין בזכות שאמר אברהם "ואנכי עפר ואפר" זכו בניו לשני מצות והוי כמו ציצית וסוכה דמברך שהחיינו כך מפורש בה"ש ר' ידידי משפירא עכ"ל, וצ"ע דהא גבי ציצית קי"ל דאין מברך שהחיינו אלא א"כ קנה בגד חדש מטעם דקנה כלים חדשים כמו שנתבאר בא"ח סי' רכ"ג [רכ"ב] אבל בעושה ציצית בבגד ישן אינו מברך שהחיינו כמ"ש הבעל העיטור ומהר"י אבוהב וד"מ בא"ח סימן כ"ב וכ"כ בש"ע ובלבוש שם והכי משמע נמי בתוס' פ' לולב וערבה (דף מ"ו ע"א) ד"ה העושה סוכה שכתבו הטעם דאין מברכין שהחיינו אציצית ותפילין משום דלא תקנו שהחיינו אלא אמצוה שיש בה שמחה, וא"ל דכסוי דכיון דבזכות "ואנכי עפר ואפר" הוא חשוב שמחה דהא אדרבה אמרי' בפ' כ"ה (סוף דף פ"ח) אמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר" זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה וליחשוב נמי עפר כסוי הדם התם הכשר מצוה איכא הנאה ליכא. ואמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעלי" זכו בניו לבי' מצות לחוט של תפילין של תפילין ע"כ. והכי משמע נמי מ"ש הר"ן שם הטעם דלא מברכין שהחיינו אתפילין משום דלאו מזמן לזמן קאתי. וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' קכ"ו. א"כ כ"ש כסוי. ועוד נראה דאפילו להרמב"ם פ"א מהלכות ברכות דמברכין שהחיינו אציצית ותפילין היינו מטעמא דכתב שם מפני שהם מצות שהם קנין לו משא"כ בכסוי ומצאתי ברוקח סימן שע"א שכתב בשם ריב"ק משפירא כל מצוה שעל האדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחלה צריך לברך שהחיינו והביא ראיה מדאמרין במנחות (דף ע"ה) היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן עכ"ל. ואפשר ע"ז סמכו לברך בכסוי אבל צ"ע לפ"ז אמאי לא מברכין בציצית ותפילין ושאר מצות שמתחנכים בהו וכן אין מברכין שהחיינו על קדושי אשה או נשואיה כמ"ש מהר"ק שורש קכ"ח וכן על מזוזה כדלקמן ר"ס רפ"ט אלא ע"כ ס"ל דאפילו במצוה שמתחנכים בה אין מברכין שהחיינו כל שאין זמנה קבוע וכדעת התוס' והר"ן והרשב"א הנ"ל ומפרשי' ההיא דמקריב מנחות כמ"ש התוס' והרשב"א בחדושי' פ' כיצד מברכין דהיו כ"ד משמורות ואין מתחדשות יותר מבי' פעמים בשנה וכיון שיש להן זמן קבוע מברך שהחיינו עכ"ל הא לאו הכי לא וא"כ ה"ה בכסוי וצ"ע :

טור אורח חיים סימן כב

העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו נתעטף בו מברך להתעטף בציצית :

בית יוסף אורח חיים סימן כב

א העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו. בתוספתא דברכות פרק אחרון (הט"ו) וכתבוהו התוספות בפרק התכלת (מב: ד"ה ואילו) ובנמוקי יוסף בהלכות ציצית (יא: ד"ה אמר רב). וכתב עליה ואם לא אמר בשעת עשיה אומר בשעת עטיפה ראשונה דהכי איתא בסוכה ולולב כדאיתא בדוכתייהו (סוכה מו.). וכן כתב הרמב"ם בפרק י"א מהלכות ברכות (ה"ט) כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וכו' וכן כל מצוה שהיא קנין לו כגון ציצית ותפילין וכו' וכן מצוה שאינה תדירה וכו' כגון מילת בנו וכו' מברך עליהם בשעת עשייתה שהחיינו ואם לא בירך על סוכה ולולב וכיוצא בהם שהחיינו בשעת עשיה מברך עליהם שהחיינו בשעה שיוצא ידי חובתו בהן וכן כל כיוצא בהן: ויש לתמוה על רבינו שכתב גבי ציצית שמברך שהחיינו ולא כתב כן גבי תפילין ורבינו הגדול מהר"י אבוהב כתב דסבירא ליה לרבינו דלא קיימא לן כההיא תוספתא אלא אינו מברך שהחיינו אלא על מצוה שהיא מזמן לזמן כדמשמע ממה שכתב בהלכות פסח סימן תל"ב גבי ביעור חמץ ומשום הכי לא כתב בתפילין שיברך שהחיינו ומה שכתב בציצית שיברך שהחיינו אינו מטעם המצוה אלא מטעם קנה כלים חדשים (ברכות נד.). וכן כתב בעל העיטור (שער שלישי ח"ב) וזה לשונו "ציצית לא קביע ליה זמן ולא מברכין עליה שהחיינו ומסתברא לן בשעה שקנה טלית ועושה בו ציצית מחדש מברכין שהחיינו דלא גרע מכלים חדשים" עכ"ל:

שו"ע או"ח כב סעיף א

קנה טלית ועושה בו ציצית, מברך שהחיינו, דלא גרע מכלים חדשים. הגה: ואם לא בירך בשעת עשייה, מברך בשעת עטוף ראשון (מיימוני נ"י).

ט"ז אורח חיים סימן כב

(א) ועושה בו ציצית. - זה תוספתא שהבי' בי"י והקשה הב"י למה לא כ' כן גבי תפילין והרמב"ם כ' באמת כן גם גבי תפילין ות"י בשם מהרי"א דס"ל לטור שאין מברכין שהחיינו אלא על מצוה דמזמן לזמן כדמשמע בה' פסח סי' תל"ב ומ"ש בציצית כאן דהיינו מטעם שקנה טלית כדין שקנה כלים חדשים. וכ"כ בשם ב"ה ע"כ כ' כאן קנה טלית עשה בו כו' אבל אין הלשון של טור מורה ע"ז שלא הזכיר רק ציצית ולא טלית ונראה כוונת הטור דממילא נדע גם בתפילין כן דמ"ש והלא בתוספתא ג"כ לא הזכיר רק ציצית לכוונתו זו והיא קודמת למצות תפילין. ומו"ח ז"ל הביא בשם רש"ל כ' על דברי הטור שאין נוהגין כן ונרא' דזהו משום דס"ל דהתו' בפי' לולב וערבה תופסים בפשיטות שלא לברך לא על ציצית ולא על תפילין וספק ברכו' להקל אלא דנרא' דגם בכלים חדשים לא יברך כדכתב התו' לשם ע"ש רב שרירא גאון דלא סמכי' על ההיא דהרואה דמברך על כלים חדשים מדמסקינן בפי' בכל מערבין דבעי מידי דאתי מזמן לזמן אלא דקשה מפדיון הבן עכ"ל. וכבר נפסק הלכה פסוקה לקמן דמברכין על כלים חדשים מטעם שכתב בי"י בשם ת"ה דהוי כמו מזמן לזמן ומ"מ בין בציצית בין בתפילין יש לברך בפעם ראשונה שמברך עליהם שהחיינו כמ"ש רמ"א בי"ד סי' כ"ח לענין כיסוי הדם ומיני' לכל מצות שאדם עושה בפעם ראשון מברך שהחיינו כנ"ל:

ביאור הגר"א יורה דעה סימן כח ס"ק ד

[ד] מי ששחט כו'. כמ"ש בס"פ כיסוי הדם בשכר שאמר א"א ואנכי כו' ובשכר שאמר א"א אם כו' ומברכין כמו שמברכין אכל מצות ציצית וסוכה ועבא"ח סי' כ"ב ועש"ך כאן:

ביאור הלכה סימן כב ד"ה * קנה וכו'

* קנה וכו' - עיין במ"ב סק"ב ועיין בב"י דכל זה הוא דעת בעל העיטור. ודע דאף דלכתחלה בודאי יש לנהוג כן אחרי דדעת השו"ע ועוד כמה וכמה מהאחרונים

דפסקו כן כהעיטור מ"מ לאו מילתא דפסיקתא הוא דהע"ת והט"ז פסקו כהרמב"ם והביאם הא"ר והגר"א בביאוריו פוסק ג"כ כהרמב"ם דצריך לברך שהחיינו גם על תפילין מחדש [וכ"ז אם עשה אותם בעצמו אבל אם קנה התפילין מהסופר וכן לענין הציצית אם הטילם אחר בבגדו משמע מהגר"א שם דאף לדעת הרמב"ם אין צריך לברך שהחיינו אם לא שקנה עתה הטלית מחדש דצריך לברך מחמת כלים חדשים].
ע"כ מהנכון שיכניס עצמו להתחייב שהחיינו מצד אחר ויכוין לפטור גם את זה בפרט אם הוא לובש עתה התפילין פעם ראשונה בימי חייו בודאי יראה לעשות עצה זו דיש פוסקים שסוברים דעל כל מצוה שאדם עושה פעם ראשונה בימי חייו יברך שהחיינו. עיין בת"ש ביו"ד בסימן כ"ח ובפמ"ג שם ובא"ר בסי' זה. ומהגר"א בסימן זה משמע שאינו סובר כהרוקח בזה :